

Rečnik

afrikanizovane pčele: Razdražljive i agresivne pčele koje su nastale ukrštanjem pčela iz Brazila i Afrike. Mediji su ih nazvali „pčele ubice“ zbog njihovog agresivnog ponašanja.

akaricidi: Pesticidi koji se koriste za iskorenjivanje grinja i krpelja.

akaroza: Naziv za probleme koje pčele imaju kada su inficirane grinjom *Acarapis woodi*.

apikultura: Nauka, proučavanje i veština gajenja medonosnih pčela. (Kao pčelar, vi ste apikulturista!)

Apis mellifera: Naučno ime za evropsku medonosnu pčelu.

apiterapija: Veština i nauka korišćenja pčelinjih proizvoda u terapijske/medicinske svrhe.

bezmatka: Malo pčelinje društvo (bez matice) koje se koristi za izvlačenje novih matičnjaka i negovanje larvi matice.

čelija: Šestougaoni odeljak u saću. U tim odeljcima (čelijama) pčele skladište hranu i odgajaju leglo.

dimilica: Alatka s mehom i ložištem koju pčelari koriste da bi napravili gust, hladan dim. Zahvaljujući dimu, lakše je raditi s društvom tokom pregleda košnice.

divlje pčele: Pčele o kojima se ne brine pčelar.

dodavanje medišta: Dodavanje nastavaka ili polunastavaka za skladištenje meda.

društvo: Skup pčela (radilica, trutova i matice) koje žive zajedno kao odvojena društvena jedinica.

duboki nastavak: Kutija u kojoj se nalaze standardni okviri pune dubine. (Duboki nastavak je obično dubok 25 cm.)

feromon: Hemijski miris koji oslobađaju insekti i druge životinje, a koji stimuliše određeno ponašanje kod drugih jedinki iste vrste.

grabež: Pojava kada druge pčele ili insekti krađu med od slabijih društava.

hranilica: Naprava koja se koristi za hranjenje pčela šećernim sirupom.

izraelski virus akutne paralize (IAPV): Pčelinji virus koji se proučava kao potencijalni uzročnik CCD sindroma.

jaje: Prvi stadijum u razvoju pčele (metamorfozi).

kavez za matice: Mala kutija s mrežicom u koju se privremeno smeštaju matice (npr. tokom transportovanja).

klase: Dve vrste ženki pčela (radilice i matice) i mužjak pčela (trut).

klube: Masa pčela, kao što je roj. Odnosi se i na zbijanje pčela tokom hladnog vremena.

konačarke: Radilice koje traže polen, nektar ili novo mesto za gnezdo.

košnica: „Kuća“ u kojoj društvo (porodica) medonosnih pčela živi. U prirodi to može biti šupljina u starom drvetu. Za pčelara to je obično kutija u kojoj se nalaze okviri sa saćem.

kristalizacija: Proces kojim se med zgrudnjava ili postaje čvrst (umesto tečan).

krov (spoljni poklopac) košnice: Poklopac koji se postavlja na vrh košnice i štiti je od vremenskih uslova.

larva: Drugi stadijum u razvoju pčele.

leglo: Pojam koji se odnosi na nezrele pčele, u raznim fazama razvoja, pre nego što izađu iz svojih ćelija (jaja, larve i lutke).

lutka: Treći i poslednji stadijum u metamorfozi nezrele pčele pre nego što se ona pojavi iz ćelije kao zrela pčela.

matica: Ženka pčele koja se pari, s potpuno razvijenim jajnicima koji proizvode muško i žensko potomstvo. (Obično postoji samo jedna matica u društvu.)

matice rodonačelnice: Poželjne matice koje se koriste za odgajanje još matica.

matična rešetka: Ram sa rešetkom s preciznim razmacima. Obično se postavlja neposredno ispod medišta da matica ne bi mogla da uđe u taj deo i polaže jaja u medno saće. Razmaci rešetke omogućavaju pčelama sabiračicama da slobodno prolaze kroz nju, ali su previše uzani da bi kroz nju prošla krupna matica.

matični feromon: Feromon koji luči matica. Po društvu ga raznose radilice.

matični mleč: Supstanca koja se izlučuje iz žlezda na glavi radilice i koristi za ishranu legla.

medno saće (sat): Saće ispunjeno medom.

medonosna paša: Doba godine kada je pčelama dostupno izobilje nektara.

Milerova metoda: Postupak uzgoja matica za koji nije potrebna posebna oprema, a savršena je za pčelare koji žele da uzgoje samo nekoliko matica.

napuštanje košnice: Iznenadni odlazak pčela, obično zbog problema sa slabom ventilacijom, previsokom temperaturom, prevelikom vlagom, grinjama, moljcima, mravima, bubama, nedostatkom hrane ili drugih nepodnošljivih uslova.

nazovnjača (lažna matica): Radilica koja polaže jaja. (Pošto su one neplodne, iz njihovih jaja mogu da se razviju samo trutovi.)

negovateljice: Mlade, odrasle pčele koje hrane larve.

nektar: Slatka, vodenkasta tečnost koju luče biljke. (Pčele skupljaju nektar i pretvaraju ga u med.)

neonikotinoidi: Klasa insekticida koji deluju na centralni nervni sistem insekata. Neonikotinoidi spadaju u najrasprostranjenije insekticide u svetu, ali njihova upotreba je poslednjih godina ograničena zbog moguće povezanosti sa CCD sindromom.

nozemoza: Bolest probavnog trakta pčela koju izaziva praživotinjski patogen, mikrosporidija nozema (*Nosema apis*). Bolest se može kontrolisati antibiotikom (kao što je Fumagilin-B).

nož za otklapanje: Sprava za skidanje voska kojim je pokriveno medno saće iz kog će se vrcati med. (Ovi posebni noževi obično se zagrevaju na struju ili parom.)

nukleus: Malo društvo pčela na 3 do 5 ramova u kartonskoj ili drvenoj košnici.

obeležena matica: Matica koja je označena obojenom tačkom na ledima da bi se lakše pronalazila, da bi se označila njena starost i vodila evidencija o njoj.

okvir: Četiri letve spojene tako da formiraju pravougaonik koji će držati saće.

osnova: Tanak list voska u koji je utisnut obrazac šestouganih ćelija. Pčele je koriste kao smernicu za urednu izgradnju dubokog saća.

pčelarski nož: Metalna sprava kojom pčelari otvaraju košnicu i razdvajaju okvire da bi ih pregledali.

pčelarski veo: Mreža koju pčelar nosi preko glave da bi se zaštitio od uboda.

pčelinjak: Mesto na kome se nalazi košnica (ili skup košnica).

pčelinji prostor: Neophodno rastojanje između delova košnice koje omogućava pčelama da se slobodno kreću po košnici. Taj prostor iznosi 1 cm.

pčelinji vosak: Supstanca koja se izlučuje iz žlezda u abdomenu radilice i koja se koristi za izgradnju saća. Pčelari je skupljaju, a koristi se za izradu sveća, kozmetike i drugih proizvoda od pčelinjeg voska.

perga: Polen koji su pčele sakupile, pomešan s raznim tečnostima, a zatim uskladišten u ćelije da bi se kasnije koristio kao proteinska hrana za larve i pčele.

ples: Niz ponovljenih pokreta pčele koji ima ulogu u prenošenju informacija o položaju izvora hrane i novom staništu za društvo.

plitko polumedište: Kutija koja se koristi za sakupljanje viška meda. Kutija je duboka oko 145 mm.

plodište: Deo košnice u kom matica polaže jaja i u kom se leglo odgaja. Obično je to donji duboki nastavak kada se za košnicu koriste dva nastavka.

podnjača: Deo košnice koji čini „suteren“.

poklopljeno leglo: Čelije sa larvama koje su pokrivene voskom i omogućavaju larvama da naprave čauru i pretvore se u lutke.

poklopna daska: Daska sa otvorom za ventilaciju koja se postavlja između gornjeg nastavka i spoljnog poklopca (krova košnice).

polen: Praškasta supstanca koja je muška reproduktivna čelija cveća. (Pčele sakupljaju polen kao izvor proteinske hrane.)

poremećaj propadanja pčelinjeg društva (CCD sindrom): Naziv za naglo odumiranje pčela u društvima.

presađivanje: Ručno prebacivanje mlade larve u posebne voštane ili plastične „matične čelije“ da bi se odgajile nove matice.

pročisni izlet: Odnosi se na izletanje pčela iz košnice radi pražnjenja nakon perioda kada su bile zatvorene. (Zgodno je da tog dana nosite šešir.)

propolis: Lepljiva, smolasta materija koju pčele skupljaju sa stabala i biljaka i koriste da bi zapušile pukotine i ojačale saće. Ima i antimikrobna svojstva.

radilica: Ženke koje čine najveći deo populacije pčelinjeg društva. Radilice obavljaju najviše zadataka u društvu (osim polaganja jaja, koje je posao matice).

roj: Skup pčela i matice koji je napustio košnicu u potrazi za novim domom (obično zato što je početno društvo postalo prenaseljeno). Pčele u košnici obično ostavljaju pola početnog društva i sve što je potrebno za novu maticu (matičnjake ili rojodbene matičnjake). Taj čin se naziva rojenje.

saće (sat): Skup šestougaoih čelija od voska, prislonjenih jedna uz drugu, koje pčele koriste da bi čuvale hranu i odgajale leglo.

satna osnova: Osnova od voska koju pčele koriste da bi na njoj izgradile zidove čelija.

svadbeni let: Let kada mlada matica napušta košnicu da bi se parila sa nekoliko trutova.

tiha zamena matice: Prirodna pojava kada društvo zameni staru ili bolesnu maticu novom maticom.

trulež legla: Bakterijska infekcija pčelinjeg legla. Američka trulež legla je veoma zarazna – to je jedna od najozbiljnijih bolesti pčela. Evropska trulež legla je manje opasna. Društva treba tretirati antibiotikom (kao što je teramicin) da bi se sprečila trulež legla.

trut: Mužjak pčele čiji je glavni zadatak da oplodi maticu.

višak meda: Odnosi se na količine meda koje premašuju potrebe društva. Upravo taj „višak“ meda pčelar će uzeti za sebe.

vrcaljka: Mašina koja vrti okvire sa saćem i izvlači tečni med pomoću centrifugalne sile. (Dobijeni med se naziva vrcani med.)

zaletanje: Pojava kada pčele izgube osećaj za pravac, pa zalutaju u susedne košnice. (Do zaletanja obično dolazi kada su košnice postavljene preblizu jedna drugoj.)

zamena mesta nastavaka: Zamena mesta gornjeg i donjeg nastavka košnice da bi se podstakla proizvodnja legla. (Obično se radi u rano proleće.)

zaperak: Nepravilan deo saća koji spaja dva okvira ili bilo koje delove košnice. Zaperak može biti i produžetak saća izvan onog koje su pčele napravile unutar okvira. (I jedno i drugo pčelar treba da ukloni kako bi lakše manipulisao okvirima i pregledao ih.)

zatvarač leta (češalj za leto): Drvena traka s prorezima, postavljena na ulaz u košnicu (leto) kojom se upravlja veličinom „ulaznih vrata“. Uglavnom se koristi tokom hladnijih meseci i s novim društvima, a pomaže vam da upravljate temperaturom i protokom pčela.

zimnica: Deo košnice u koji pčele smeštaju polen i med. To je obično gornji nastavak kada se za košnicu koriste dva nastavka.

zimsko klube: Čvrsto zbijeno društvo pčela koje su se sakrile tokom hladnih zimskih meseci.

žaoka: Deo anatomije pčele koji je svima poznat. Žaoka nalik hipodermičnoj igli nalazi se na kraju trbuha odrasle ženke pčele. Upamtite, pčele ne ujedaju! One bodu.

